

(Време, 2.12.2010)

У некој врсти комбинације покер партије и партије домина тресла се гора због 85 милијарди евра за спасавање "смарадног острва", Ирске. У игри је било и нешто много веће од миша који се родио кад се тресла гора у нашој народној пословици. У интервјуу за немачки недељник "Шпигл" председник Европске централне банке (ЕЦБ) Жан-Клод Трише изјавио је да је европска економија у најтежем положају од Другог светског рата, а можда и од Првог светског рата. Дипломате у Бриселу су чак шапутале, што председник Савета ЕУ Херман ван Ромпој изјављује јавно, и о кризи преживљавања ЕУ.

На основу предлога Немачке и Француске министри 16 чланица еврозоне у Бриселу у понедељак 29. новембра 2010. испрсиле су се са 85 милијарди, да би, спасавајући Ирску, спасле евро. Наравно, Ирској новац није дат, него позајмљен по просечној каматној стопи од 5,8 одсто, вишој од оне од 5,2 одсто коју ће Грчка морати да плати за финансијску помоћ.

Ирска влада је суочена са демонстрацијама и имаће тешкоће да пре избора прогура буџет штедње. Само у 2011. она мора да уштеди око 6 милијарди евра, да би до 2014. смањила буџетски дефицит са 32 на 3 процента ГДП-а (по нашем, БДП, бруто домаћи производ), то јест да "скреше око" 15 милијарди евра.

"Шпигл" запажа да су Ирци којима се био вратио понос сада шокирани због чињенице да њихова земља мора да проси од ЕУ и ММФ-а. Подозрева се да би то депресивно расположење могло да има негативан ефекат на ирску економију, којој је Споразумом о помоћи ипак остављена привилегија да плаћа порез на добит од 12,5 одсто, што се не свиђа конкурентима из Француске и Немачке.

Опасност, међутим, и даље вреба: у септембру је само пет одсто ирских корисника кредита за некретнине било у црвеном више од 90 дана, али број несолвентних дужника може да порасте драстично због тога што се три четвртине хипотекарних кредита отплаћује по варијабилним каматним стопама, које ће вероватно расти.

Шпигл запажа да су Ирци којима се био вратио понос сада шокирани због чињенице да њихова земља мора да проси од ЕУ и ММФ-а

ИБЕРИЈСКА ЗАМКА: Рефлектор је сада окренут према следећој домини у еврозони. Комисија ЕУ предвиђа да ће Португал под теретом принудних кресања буџета и повећања пореза можда запасти у рецесију. Португал има велики дуг, мада мањи него Грчка, али и веома спор раст привреде и неконкурентну економију. Португалска министарка рада Хелена Андре најављује да ће отпочети разговоре с фирмама и синдикатима о повећању ефикасности.

Црне прогнозе даље кажу да се невоље могу брзо проширити и на с Португалом економски тесно повезану Шпанију, четврту економију по величини у еврозони, са ГДП-ом већим него Грчка, Ирска и Португал заједно. Шпански јавни дуг износи око 60 одсто ГДП-а, што је мање од европског просека. Шпанске мултинационалке повећавају њен извозни салдо. Њене главне банке су наводно јаке, међутим локалне банке зване цајас дале су 59 милијарди евра кредита – од којих је трећина страни дуг.

Фискална цена за чишћење шпанског финансијског система можда ће бити већа него што њена влада предвиђа. Шпанска влада је постала талац банака и региона чије буџетско понашање тешко контролише. Кроз ту врсту искушења регионализације својевремено је прошла и Аргентина. Шпански премијер Сапатеро је за следећу годину одложио померање границе пензионисања са 65 на 67 година и колективне тарифне преговоре.

У анализи лондонског "Економиста" се, ипак, констатује да шпански страхови изгледају претерано, мада она има неке карактеристике ирског случаја (задуживања приватног сектора) и нешто од слабе грчке конкурентности.

Шпански премијер Сапатеро је за следећу годину одложио померање границе пензионисања са 65 на 67 година и колективне тарифне преговоре.

Постоји бојазан да претходни пацијент операције која је успела, влада у Грчкој, не може да сакупи довољно пореза или да обезбеди довољно висок раст да би финансирала увећани дуг и високе премије на ризик, ако жели да добије свеж новац. Грчки премијер Папандреу покушао је да разговара са партнерима ЕУ и ММФ о продужењу рока за отплату ММФ-ЕУ кредита (до 2014. Грчка мора да врати 39 милијарди). Немачка канцеларка Ангела Меркел се томе противи.

БЛЕФ ДО БЛЕФА: Под насловом "Евро-штит: од блефа до блефа" новинар Томас Мајер пише у бечком "Стандарду" да чак и ако би Шпанија обезбедила заштитни механизам, фондови неће бити довољни за њену рехабилитацију, што ће показати и да је и монетарна евро-политика блеф. На почетку кризе то је функционисало – штедише су уверене мерама високе заштите њихових депозита. Међутим, већ 2008. било је јасно да земље ЕУ неће бити у могућности да гарантују укупну суму уштеђевина.

Проблем је, наглашава овај аутор, што дванаест година после увођења евра – није научено како да се у тржишној економији обезбеди транзиција из европске економске и монетарне уније у политичку унију. По "Стандарду", националне економије не могу више да се испетљају, па се корак напред чини неопходним – ЕУ је потребан заједнички доктор.

У европским земљама постоји, међутим, отпор према бриселској бирократији и централизацији.

Док је одмеравао ирски пакет, и у Немачкој, која је, иначе инсистирала да се успоставе чврсти паневропски контролни механизми, могао се уочити повећан ("сепаратистички") жал за марком.

"Шпигл" пише да је, девет година после увођења евра, у Немачкој још у промету око 13 милијарди ДМ, што бисмо ми рекли, у сламарицама. У једној анкети, половина Немаца каже да жели да се као званична монета врати ДМ.

Желе да се врати време кад је марка била јака, а Немице високе и плаве.

Увођење нове Д-марке, констатује овај лист, било би штетно, а и захтевало би велику логистику сваке врсте, време и новац. Конверзија Д-марке у евро била је успешна, али да је та операција као и та монетарна унија дуго планирана (види антрфиле).

Појавио се и предлог да би требало створити две врсте евра, једну за мраве и једну за цвркче: Немачка и друге стабилне земље као што су Аустрија и Холандија требало би по том предлогу да бране тврду валуту "северни евро", који не би био обезвређиван инфлацијом и служио би за утеривање финансијске дисциплине. Други, "јужни евро" могу да девалвирају колико хоће. На немачком каналу ЗДФ то је заступао и познати

немачки менаџер Ханс-Олаф Хенкел.

Постоји бојазан да претходни пацијент операције која је успела, влада у Грчкој, не може да сакупи довољно пореза или да обезбеди довољно висок раст да би финансирала увећани дуг и високе премије на ризик, ако жели да добије свеж новац.

Онда су дошле умирујуће вести. Немачка и Француска, које су се споразумеле око основе ирског плана, саопштавају да је Европа деловала одлучно, да је то био одговор на једну значајну кризу, као део апсолутне посвећености Европе спасавању зоне евра. Министар финансија Немачке Волфганг Шојбле нада се смиривању на финансијским тржиштима на којима, како је рекао, шпекулације о чланицама зоне евра тешко да су биле рационалне.

Министри евро-шеснаесторице сложили су се и о основи перманентног система за санацију дугова после 2013. у оквиру Европског механизма стабилности (ЕСМ).

Европска комисија саопштава да ће економски раст у еврозони бити успорен (1,5 одсто у 2011, са садашњих 1,7 одсто), али да ће скочити на 1,8 одсто у 2012, а ЕУ комесар за економска и монетарна питања Оли Рен прогнозира и да ће опоравак бити одржив, у догледно време.

Локомотива би требало да буде највећа европска економија, Немачка, али и тамо би раст могао бити успорен са садашњих 3,7 процената на респектабилних 2,2.

Од почетка новембра, када се интензивирала прича о спасавању Ирске, евро је у односу на долар пао за скоро 6 процената на најнижи ниво у последња два месеца. И на почетку грчке кризе евро није стајао сјајно и пао је према долару на 1:1,20.

Са финансијских тржишта преко океана такође долазе поруке да нису сви уверени у успех европске операције. У ширењу сумње су, наравно, и прсти шпекуланата, који се понашају као предатори – када осете крв, јуришају. Неки сматрају да су се ту умешали и прсти америчких финансијских центара који желе да профитирају на ширењу несигурности у еврозони, па и да се администрација САД понаша као хец фонд.

Асошијетед прес уочава да су европски дужнички проблеми, без сумње, озбиљни, али да су у поређењу са САД и Јапаном, државе еврозоне ипак постигле иницијалне успехе у сређивању сопствених финансија, а и да су њене економије у бољем стању.

Монетарна и политичка криза у ЕУ

Пише: Милан Милошевић
четвртак, 02 децембар 2010 18:18

То ваљда значи да ће евро ипак опстати, а с њим и Европска монетарна унија.